

Жигайло В.М.

Місце США на міжнародній арені в 21 столітті

Стаття присвячена комплексному теоретичному дослідженню проблеми місця Сполучених Штатів Америки на міжнародній арені, ролі американської держави в існуванні інших країн, аналізу стратегічних принципів діяльності цієї держави у сфері зовнішньої політики та особливості становища США в міждержавних відносинах. На основі теоретичного аналізу було описано провідні теоретичні погляди науковців на особливості зовнішньої політики Сполучених Штатів Америки, здійснено історичний екскурс щодо процесу формування зовнішньополітичної стратегії Америки, яка бере свій початок ще із 17 століття.

Ключові слова: Сполучені Штати Америки, міжнародна арена, зовнішня політика, науково-технічна та гуманітарна роль США, глобалізація, боротьба з тероризмом, війни 21 століття.

Стаття посвящена комплексному теоретичному дослідженню проблеми місця Сполучених Штатів Америки на міжнародній арені, ролі американського державства в існуванні інших країн, аналізу стратегічних принципів діяльності цього державства в сфері зовнішньої політики та особливості положення США в міждержавних відносинах. На основі теоретичного аналізу були описані вiodучі теоре-

тичеські вглядь науковців на особливості зовнішньої політики Сполучених Штатів Америки, здійснено історичний екскурс щодо процесу формування зовнішньополітичної стратегії Америки, котра береться початок ще в 17 столітті.

Ключевые слова: Соединенные Штаты Америки, международная арена, внешняя политика, научно-техническая и гуманитарная роль США, глобализация, борьба с терроризмом, войны 21 века.

The article is devoted to a comprehensive theoretical study of the problem places of the United States of America in the international arena, the role of the American state in existence in other countries, analysis of strategic principles of the activities of the state in foreign policy and the particular situation of the U.S. in international relations. On the basis of the theoretical analysis was described, leading theoretical views of scientists on the features of the foreign policy of the United States of America made history on the process of formation of strategy of foreign policy of America, which dates back to the 17th century.

Key words: United States of America, the international arena, foreign policy, scientific-technical and humanitarian role of the United States, globalization, terrorism, wars of the 21st century.

УДК 327(73) «XX»

Жигайло В.М.,
аспірант кафедри міжнародних відносин
Національного університету
«Острозька академія»

Дана стаття є актуальною, адже описує провідні принципи зовнішньополітичної діяльності США 21 століття, дає характеристику провідним сферам, через які США чинить вплив на більшість країн світу, аналізує перспективу майбутньої ролі Сполучених Штатів Америки на міжнародній арені, адже перспективи того, яким буде глобальне правління Америки в умовах багатополарності безпосередньо впливає на безпеку і економічний розвиток усіх країн світу, включаючи й Україну. Тому дослідження є актуальним і з наукової, і з практичної точки зору.

Роль і місце Сполучених Штатів Америки в сучасних міжнародних відносинах і у світовій політиці є предметом серйозних суперечок як всередині даної держави, так і за її кордонами. Тому і діапазон думок є досить широким – від бачення нашої планети в образі «нової американської імперії» і до уявлень про США як одну з великих держав із дуже обмеженими можливостями. За сукупністю елементів національної могутності (економічних, науково-технічних, фінансових, військових, природно географічних та ін.) США є найвагомим центром сили в міжнародній політиці.

Проблема вивчення міжнародної ролі США привертає впродовж тривалого часу увагу наукової спільноти, що спричинило існування значної кількості різноманітних поглядів на дану проблематику.

Зокрема, Роберт Дж. Лібер проаналізував роль США на міжнародній арені в 21 столітті та

виокремив «три основні широкомасштабні тенденції даної держави» [8]: унікальне становище США; лідерство Америки; поширення інтернаціоналістичних тенденцій. Зокрема, після завершення Холодної війни Америці стало важче підтримувати свою співпрацю із союзниками через те, що в минулі часи найпотужнішим стимулом до співпраці було відчуття загальної загрози, що забезпечувало стримування неминуче виникаючих загострень, суперечностей та підсилення розбіжностей і протиріч між союзниками. А у зв'язку з розпадом СРСР і повним зникненням радянської загрози американське суспільство все менше цікавилось зовнішньою політикою своєї держави, яка, навіть можна сказати, певною мірою почала втрачати для них свою колишню актуальність. Але при цьому не варто вважати, що йдеться про прогресуючий ізоляціонізм, оскільки сучасне американське суспільство та ЗМІ займають радше позицію саме інтернаціоналізму, а не ізоляціонізму.

Також Лібер стверджує, що в суспільній свідомості зовнішньополітичні проблеми вже не займають стільки місця, як у роки Холодної війни. Тому на фоні таких особливостей зовнішньополітичних настроїв американських громадян і функціонує сьогоднішня зовнішньополітична діяльність США [8].

Окрім того, З. Бжезинський, як один із авторів концепції «Нового світового порядку», розцінює США як першого істинного гегемона, позаяк лише

США за цілу історію було під силу реалізувати гегемонію над Європою. Він припускає, що в теперішньому тисячолітті однією наддержавою, спроможною посідати роль світового гегемона, можуть бути лише США [1, с. 101]. При цьому Бжезинський називає 3 головні причини цього явища:

- 1) США справді є єдиною у світі наддержавою;
- 2) США є державою, яка перевершує за всіма показниками всі інші країни в міжнародному діапазоні;
- 3) Євразія, яка здається першорядною ареною світу, істинно перебуває під авторитетом неєвразійських наддержав (йдеться про США і Європейський Союз). [1, с. 103].

Відповідно до уявлень Бжезинського Америка повинна не допускати зростання сили будь-якої великої держави, співпрацюючи при цьому з деякими відносно сильними політичними центрами, але в обов'язковому порядку менш впливовими, ніж США [1].

Мета роботи – проаналізувати місце США на міжнародній арені в сучасних геополітичних умовах.

Поставлена мета передбачає вирішення таких завдань:

- 1) описати, якими ресурсами та інструментами міжнародного впливу володіють Сполучені Штати Америки;
- 2) виявити та описати, який вплив чинить Америка на функціонування інших держав;
- 3) визначити, якими головними принципами участі в міжнародній політиці керуються Сполучені Штати Америки.

Головними джерелами дослідження стали наукові роботи, які стосуються економічної, політичної, культурної, науково-технічної та гуманітарної участі США в світових процесах, особливості світового лідерства США тощо. Сюди варто віднести праці таких науковців, як З. Бжезинський (який є автором концепції американської гегемонії нового типу і одним з найголовніших стратегів зовнішньої політики США. У своїй книзі «Велика Шахівниця» зазначає, що в майбутньому всі політичні події відбуватимуться на території Євразії, на якій США буде утверджувати свою гегемонію.), Ю. Галенович (вивчав особливості відносин Сполучених Штатів Америки з Китаєм), Т. Фрідман (зробив спробу спрогнозувати наслідки президентства Трампа як для Америки, так і для всього світу, вивчав особливості глобалізації і зокрема місце США у цьому процесі), О. Манойло (аналіз технологій психологічного впливу США на міжнародні конфлікти, вивчення конфлікту між США та Іраном) та інші.

Місце США в 21 столітті значною мірою детерміноване ідеологією минулих століть і пов'язане зі стратегією зовнішньополітичної діяльності. Вона базується, зокрема, на переконанні перших колоністів і «батьків-засновників» США у винятковій ролі своєї країни у світі. США бачать свою істо-

ричну місію в перетворенні світу за власно створеною моделлю [4]. У 1640 році законодавчими зборами Нової Англії було прийнято ряд резолюцій, основні ідеї яких відображено в таких твердженнях: «Земля і все, що існує на ній, належить Богу», «Бог може подарувати землю або її частину обраному народу», «Ми – обраний народ».

Ідеєю дипломатичної діяльності Америки стала так звана релігійно-месіанська ідея про надзвичайну роль Америки, відповідно до якої інші народи повинні будувати свій історичний маршрут у залежності від інтересів самої Америки, а США, у свою чергу, має повне право коригувати цей маршрут [4, с. 140]. На думку Горбаня, США докладали значних зусиль для того, щоб стати лідерами на міжнародній політичній арені ще на етапі Першої світової війни. З 1914 по 1917 роки США дотримувалися політики нейтралітету, що мало позитивні наслідки для економіки цієї держави [4, с. 143].

Перед Другою світовою війною в правлячій еліті США швидкими темпами поширювалася ідея ізоляціонізму. Опісля завершення Другої світової війни і проведення атомних бомбардувань Японії в серпні 1945 року різко змінилася роль і вагомість США в транснаціональній політиці.

Успішне виконання у 1947–1952 роках плану Маршала (що передбачав надання економічної допомоги для держав Західної Європи) допомогло США остаточно отримати домінуюче становище щодо економічного і політичного впливу на країни Західної Європи, а згодом і на решта регіонів світу.

Єдиною наддержавою ж США стали лише після того, як розпався Радянський Союз. Американські політики вважали, що Холодна війна виграна, і, спираючись на це, було обрано курс на закріплення свого успіху і ще більше посилення безумовного політичного та економічного лідерства Америки. Метою держави було стати ключовим центром світу двадцять першого століття.

Вищеописані ідеї та принципи США і були покладені в основу зовнішнього плану дій політики США і на сучасному етапі існування Америки. Вони значною мірою визначають її роль та місце на міжнародній арені.

Провідними завданнями, які детермінують сучасну зовнішньополітичну діяльність США, є такі:

1. Зберегти та покращити політичну та економічну співпрацю зі своїми союзниками у країнах Європи (зокрема, йдеться про країни НАТО, Азії (особливо з Японією) та Америки (враховуючи Мексику та Канаду).
2. Змінити характер взаємин з Росією.
3. Поліпшити співпрацю з Китаєм. Зокрема, під цим завданням маємо на увазі те, що перед Америкою чітко постала потреба домогтися балансу стимулів та загроз, які можуть чинити значний вплив на зовнішньополітичну поведінку Китаю.

4. Коригувати власну політику в регіоні Близького Сходу. Це вже традиційно значуща проблема для Америки, яка не втрачає своєї актуальності й донині. Вона включала себе конфронтацію між арабською та ізраїльською сторонами на момент правління Джорджа Буша, а також конфлікт в Іраку у зв'язку з існуванням режиму Саддама Хусейна. Саме небезпеки зі сторони Близького Сходу і трактувалися довгий час Білим Домом як ті, що «приховують в собі найбільшу загрозу». Найбільш значущою та гострою ж була проблема в Іраку, що тривала з 2001 по 2002 роки [12, с. 5–9].

5. Необхідність перебудувати оборонну політику США. На думку багатьох дослідників, саме це завдання і є ключовим на сучасному етапі існування США. Особливу увагу варто приділяти, на їхню думку, питанням про покращення боротьби з тероризмом й посиленням протиракетної оборони.

Можна виокремити такий вагомий внесок США у світову політику 21 століття (як позитивного, так і негативного характеру):

1. Посередництво у процесах демократизації інших країн.

Демократія проголошується однією з провідних цілей зовнішньої політики США [4]. Відстоюючи з року в рік принцип демократичних цінностей на світовій арені, демократизація поступово стала ключовим аспектом американської зовнішньої політики на сьогодні. Уряд США з впевненістю заявляє про свій обов'язок, який полягає в поширенні американських демократичних цінностей по всьому світу. Виходячи із цього, на думку США, необхідно проводити трансформацію недемократичних політичних режимів.

Але тоді перед США виникає питання: «Як провести демократизацію таких країн, як Китай та Росія?». На думку американського дослідника Кагана, в даний час «не так гостро постає питання про поширення демократії, скільки про її захист» [2, с. 126].

У той же час Сполучені Штати Америки не вживають реальних зусиль для демократизації теократичних монархій Перської затоки, таких як Саудівська Аравія, Об'єднані Арабські Емірати, Катар та Кувейт.

Значний внесок США вклали у формування та функціонування таких міжнародних організацій, як ООН та НАТО.

Ще донедавна спостерігалось достатньо інтенсивне стеження НАТО (особливо за участі США) за станом в басейні Чорного моря. Також протягом останнього десятиліття було помічено передислокацію американських військ з території Німеччини та Італії в Румунію і Болгарію. За різними даними, Пентагон планує додатково витратити сто десять мільйонів американських доларів на оновлення семи воєнних баз на територіях Болгарії та Румунії. А ще Вашингтон докладає значних зусиль для

встановлення елементів своєї протиракетної оборони біля Росії, зокрема на теренах таких держав, як Польща, Румунія, Чехія та Туреччина. Не можна не згадати й про те, що Сполучені Штати Америки у свій час були одним з «ключових» фінансових спонсорів операції Альянсу в Лівії. Так, за тиждень витрати американської скарбниці на дану операцію складала біля одинадцяти мільйонів доларів [12].

США вдало використовує НАТО для досягнення власних геополітичних цілей, які є спрямовані, насамперед, на збільшення впливу та присутності Сполучених Штатів в різних регіонах світу – звичайно ж, у першу чергу в тих, що є багатими на природні ресурси [4].

2. Можливість ведення бойових дій по всій планеті надає великого якісного розриву між Америкою та іншими країнами. У глобальному військовому забезпеченні США не мають конкурентів: їхні 12 авіаносних груп патрулюють ключові морські шляхи, більше чверті мільйона військовослужбовців розташовуються на приблизно 700 військових базах, на всіх чотирьох континентах, зони відповідальності шести регіональних командувань покривають всю територію суші і морського простору Землі [7].

3. Консолідація Європейського Союзу.

США зіграли вагому роль у процесі інтеграції Європейського Союзу з метою формування противаги Китаю та Російській Федерації.

4. Участь у військових операціях та в боротьбі з тероризмом.

Варто зазначити, що уряд США вже більше 30 років виступає в ролі світового жандарма, адже Америка здебільшого не залишає без уваги жодну подію у світі, в яку робить спроби втрутитись. Сполучені Штати Америки на протязі всієї своєї історії постійно брали участь у війнах та воєнних конфліктах. Більшість із них були прямою агресією проти незалежних держав або територій.

За кількістю війн США значно переважає будь-яку іншу державу, в тому числі й Росію [5]. Типовим є те, що, не звертаючи уваги на чималу кількість військових дій, США формально проголошували війну тільки 11 разів. Якщо брати до уваги 21 століття, то варто згадати участь США у військових операціях: в Афганістані (2001) – саме цей військовий конфлікт є найбільш тривалим в історії США; бомбардуванні Іраку (2003); у Лівії (2011); у Сирії (2013) [5].

Особливої уваги заслуговує роль США у боротьбі з тероризмом, що здійснюється представниками країн Близького Сходу.

Сполучені Штати Америки володіють найвищим у всьому світі науково-технічним потенціалом. Кошти, що виділяються урядом США на розвиток наукової діяльності, значно перевищують аналогічні витрати інших провідних країн у сфері науково-технічного прогресу. Значна кількістю ква-

ліфікованих вчених і технічного обладнання наукових центрів сприяє тому, що Сполучені Штати посідають провідну роль у світовій науці, і, у свою чергу, впливає на місце цієї держави у сфері міжнародних відносин.

Зокрема, варто зазначити про провідну роль США в процесі культурної глобалізації. Значну роль у становленні цього процесу відіграло виникнення мережі Інтернет, чому варто завдячувати саме американським вченим [3]. Ще в шістдесяті роки в Міністерстві оборони США стали замислюватися про те, як створити надійну систему зв'язку, що продовжувала б нормально функціонувати для передачі важливої інформації на великі відстані. І на даний момент вчені Америки продовжують вдосконалювати Всесвітню павутину, забезпечуючи тим самим просту можливість у встановленні міжнародних контактів як міжнародних акторів, так і звичайних громадян.

Таким чином, завдяки поширенню Інтернету відбувається процес глобалізації розвинених народів світу, завдяки чому відбувається стрімкий розвиток інтересу до загальносвітових культурних цінностей (здебільшого американських) і стереотипів. Цей процес охоплює такі сфери суспільного життя, як мода, культурні вподобання, освіта та сфера послуг [10].

Також завдяки стрімкому науковому розвитку США відбувається масова еміграція наукової еліти, що сприяє міжнародній взаємодії багатьох країн світу, що впливає на політичні зв'язки між державами.

Для економіки США велике значення має потужний розвиток науки, адже в основі її динамізму лежить глобальна науково-технічна першість країни. На її частку стійко припадає близько половини витрат і наукових кадрів «великої вісімки»; їй належить першість у світовому розповсюдженні високих технологій та експорту відповідної продукції, кількість патентів і винаходів. Напередодні 21 століття США не тільки зберегли своє лідерство в низці галузей, пов'язаних з науково-технічним прогресом – таких, як створення надпотужних комп'ютерів нового покоління, авіаракетної і лазерної техніки, ядерних реакторів, біотехнологій, але і зміцнили його, насамперед, у розвитку і застосуванні новітніх інформаційних технологій у різних сферах економіки. США виготовляють 55% планетарної аерокосмічної продукції, 34% комп'ютерного устаткування і 25% телекомунікаційного оснащення [3].

Ключовими показниками значної ролі США у сфері економіки є такі фактори:

1. Зміни в економіці Америки та трансформація особливостей доступу на ринок США чинять значний вплив на експортерів. Адже США володіють найбільш розвинутою по всьому світу машинобудівною промисловістю, а отже, одночасно є

найвагомішими імпортерами машинно-технічних виробів і займають біля однієї п'ятої від світового експорту машин, закупаючи практично всі види техніки. Тому можна сказати, що це служить своєрідним стимулом для інших країн до активної конкуренції за можливість доступу на ринок США, що, у свою чергу, стає приводом для зміцнення позицій Сполучених Штатів на ньому і відповідає економічним інтересам Америки. Внаслідок конкуренції між експортерами спостерігається вивільнення американських засобів із метою їхнього використання в більш перспективних напрямках у зв'язку із задоволенням потреби господарства та суспільства завдяки дешевому імпорту [6, с. 235].

2. Америка є провідним постачальником наукомісткої продукції, якій належить біля десяти відсотків від всього ринку даної продукції на світовому економічному ринку.

Разом із тим США є основним джерелом для провідних експортерів високотехнологічної продукції. Так, наукомістка продукція в системі загального імпорту Сполучених Штатів складає чотирнадцять відсотків. Значний потенціал експортної діяльності закладений у новітніх напрямках науково-технічного прогресу. Зокрема, варто підкреслити, що Америці належить біля 70% ринку програмного забезпечення для електронних обчислювальних машин. Все більш перспективним напрямом світового співробітництва стає реалізація інтелектуальної продукції та різноманітних видів наукової технічної інформації, що є інструментом ефективного міжнародного впливу корпорацій США.

3. Значний вплив спричиняє міжнародний підприємницький капітал. На долю США припадає біля 24% від світового розміру накопичених прямих капіталовкладень [6]. Хоча американська частка й зменшилась, але вона досі залишається найбільшою у світі. Особливе місце у світовій системі займає так звана друга економіка Сполучених Штатів. Під другою економікою розуміють мережу світового виробництва, яка є створеною завдяки прямим закордонним інвестиціям.

4. Американська економіка спирається на колосальний внутрішній ринок позичкового капіталу. Компанії і країна являються найбільшими світовими кредиторами і найбільшими світовими позичальниками водночас, використовуючи в широких масштабах капітал інших держав. Потужним фактором впливу Америки на міжнародний рух фінансових ресурсів є величини внутрішнього кредитного ринку.

5. Вагому роль у підтриманні провідної позиції Сполучених Штатів у світовій економічній сфері відіграє американський долар, який продовжує залишатися основним розрахунковим і резервним засобом у міжнародній валютно-фінансовій системі.

Слід зауважити, що інвалютні запаси провідних банків інших держав аж на 60% складаються

з американських доларів, майже дві третіх розрахунків у міжнародній торгівлі здійснюється саме в доларах; зокрема, американських долар служить і критерієм вартості багатьох цінних товарів (наприклад, нафти) на міжнародному ринку; в доларах проводиться три четверті міжнародного банківського кредитування. Долар сприяє значному зростанню економічної ваги США у світі. Дана грошова система оцінюється в п'ятсот шістдесят мільярдів. Цікавим є те, що понад дві треті цієї маси знаходяться поза Сполученими Штатами, в основному в Російській Федерації. Вона свого роду означає кредит казначейству США [6].

Долар є тим еталоном, на який прагнуть рівнятися більшість валют розвинених держав світу. Навіть на практиці всі учасники світових розрахунків досі продовжують орієнтуватися на долар. Це явище можна пояснити тим, що існує гостра потреба існування міжнародного обміну в єдиній валюті, що де термінується зростанням єдності товарного виробництва у світовому господарстві [10]. Ефективного задоволення даної потреби можна досягнути саме завдяки існуванню національної валюти тої держави, якій належить визначальне місце у світовому господарстві, саме цим вимогам і відповідає Америка.

Натомість значне коливання курсу долара звичайно спричиняє важко контрольовані наслідки як для Сполучених Штатів, так і для інших держав світу. Зокрема, якщо говорити про підвищення курсу долара, то це сприяє зменшенню обсягу експортної виручки в доларах та часто тягне за собою падіння світових цін, насамперед на сировину. Натомість зниження курсу долара слугує провідним засобом, що детермінує зростання американського експорту і витіснення суперників США на зовнішніх ринках. Водночас й уповільнюється імпорт в США через наявність ефекту зростання цін.

Одним із найпріоритетніших напрямів зовнішньополітичної діяльності Сполучених Штатів є сприяння міжнародному розвитку. Щорічно на допомогу міжнародному розвитку США виділяють 0,5% загальнодержавного бюджету. Підтримка США спрямована на розвиток близько 100 країн, розташованих у таких регіонах, як країни Африки південніше від Сахари; Азія; Європа і Євразія; Латинська Америка і території Карибського басейну; Близький Схід. США є світовим лідером із надання офіційної допомоги розвитку в абсолютному вираженні.

США надають також значну військову допомогу своїм союзникам. За підсумками 2011 фінансового року в рамках міждержавних угод за програмою військової допомоги іноземним країнам було надано продукції військового призначення на 28,3 млрд. доларів. Ще на 6,5 мільярда доларів продукції військового призначення було поставлено в рамках різних угод по забезпеченню безпеки. Список із десяти головних одержувачів військової допомоги

США включав Афганістан (5,4 мільярда доларів), Тайвань (4,9 млрд.), Індію (4,5 млрд.), Австралію (3,9 млрд.), Саудівської Аравії (3,5 млрд.), Ірак (2 млрд.), ОАЕ (1,5 млрд.), Ізраїль (1,4 млрд.), Японію (0,5 млрд.), Швецію (0,5 млрд.). США надає значну фінансову допомогу Ізраїлю з самого початку його виникнення в 1948 році [2].

Автори книги «Джерела конфлікту в 21 столітті. Регіональне майбутнє і стратегія США» висувують дев'ять припущень щодо місця США у системі міжнародних зв'язків на наступні 25 років. Вони зводяться до таких тверджень:

1. Сполучені Штати залишаться глобальним актором.
2. Зміниться розподіл сил.
3. Відносини між великими державами будуть постійно змінюватися.
4. Регіональний поділ швидко втрачатиме своє значення.
5. Територія США стане більш вразливою до атак.
6. Технології, включаючи військові, будуть швидко поширюватися.
7. Розповсюдження ядерної, хімічної і біологічної зброї (ЯХБ) залишиться головною проблемою.
8. Військовий потенціал США буде покликаний втручатись у конфлікти не тільки на основні регіональних війн, але й на кризи і грати ключову роль у формуванні майбутньої безпеки [11].

Загалом нинішнє становище і переважання США на міжнародній арені – досить стійке, принаймні на середньострокову перспективу: більшість авторитетних (в тому числі і вітчизняних) прогнозів щодо розвитку світової економіки і політичних процесів пророкують лише досить несуттєве падіння економіки та ролі цієї держави як впливового міжнародного актора в найближчі 10-15 років.

США – провідна держава світу епохи глобалізації 21 століття, яка стрімко увійшла в число світових лідерів ще на початку двадцятого століття і у зв'язку з розпадом СРСР залишається єдиною в сучасному світі наддержавою. Роль і місце Сполучених Штатів Америки в сучасних міжнародних відносинах і світовій політиці становить предмет серйозних суперечок як усередині країни, так і за її межами.

Офіційно доктрина зовнішньої політики зводиться до інтересів забезпечення більш безпечного, демократичного і процвітаючого світу на благо громадян США та міжнародної спільноти.

Найбільш важливу роль на міжнародній арені відіграють такі сфери США, як політична, науково-технічна, економічна та гуманітарна.

Зокрема, США:

- 1) виступає посередником демократії для багатьох держав світу;
- 2) робить вагомий внесок у функціонування таких міжнародних організацій, як ООН та НАТО;

3) є державою що володіє значним війсьним комплексом;

4) бере участь у багатьох військових та анти-терористичних операціях;

5) має сильну науково-технічну базу, що сприяє все більшій глобалізації світового суспільства;

6) є країною, яка володіє міжнародною валютою, що залишається провідним резервним і розрахунковим способом у міжнародній валютно-фінансовій системі;

7) є головним учасником багатьох гуманітарних проектів військової та фінансової допомоги країнам, які її потребують.

США є державою зі значними національними ресурсами, однак завдяки цілеспрямованій політиці ця країна спирається не лише на власні національні ресурси, але і на власні позиції в провідних міжнародних організаціях, які служать свого роду мультиплікаторами американської могутності. Вони займають центральне положення в системі військово-політичних союзів, що об'єднують більшість держав розвинутого світу. Незважаючи на всю могутність Сполучених Штатів, є обставини, які змушують турбуватися адміністрацію цієї держави про свій вплив на міжнародну політику – це так звані ризики, або загрози майбутньому. Але більшість дослідників вважають, що теперішнє становище Америки на арені міжнародних відносин залишатиметься доволі стійким, і тому дають позитивні політичні прогнози щодо майбутнього даної держави.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бжезинский З.К. Великая шахматная доска. Господство Америки и его геостратегические императивы / З.К. Бжезинский. – М. : Международные отношения, 2005. – 256 с.

2. Гарусова Л.Н. Внешняя политика Соединенных Штатов Америки: основные тенденции и направле-

ния (1990–2000-е гг.) / Л.Н. Гарусова. – Владивосток : Из-во ВГУЭС, 2004. – 154 с.

3. Глобалізація як чинник світової гегемонії США [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://naub.oa.edu.ua/2010/hlobalizatsiya-yak-chynnyk-svitovoji-hehemoniji-ssha/>.

4. Горбань Ю.А. Історія сучасного світу: соціально-політична історія XV – початку XXI століть / Ю.А. Горбань. – К. : Знання, 2012. – 438 с.

5. Данилов Д.В. Противоракетная оборона США и безопасность Европы / Д.В. Данилов // Современная Европа, 2007. – № 4. – С. 85–99.

6. Дынкин А.А. Американское государство накануне 21 века: Стратегия и тактика в экономике / А.А. Дынкин. – М. : Наука, 2003. – 272 с.

7. Ивановский А. Основополагающие просчеты военной доктрины США. / А. Ивановский [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://flot2017.com/show/history/2059>.

8. Либер А.К. Стратегия национальной безопасности Президента Буша. / А.К. Либер, Р. Дж. Либер [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.if.tsu.ru/Sokol/USA5.htm>.

9. Манойло А.В. Иран и США: сложная игра с многовариантным результатом / А.В. Манойло // Национальная безопасность, 2012. – № 2. – С. 88–95.

10. Соловьев Э. США: перспективы глобальной империи. / Э. Соловьев [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.perspektivy.info/oykumena/amerika/ssha_perspektivy_globalnoiy_imperii_2008-2-17-35-39.htm.

11. США: стратегия в XXI веке – лидерство через гегемонию. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.tinlib.ru/politika/mir_bez_rossii/p3.php.

12. Шаклеина Т.А. Внешнеполитические дискуссии в США: поиски глобальной стратеги / Т.А. Шаклеина // США. Канада : экономика-политика-культура, 2002. – № 10. – С. 3–15.

13. Kagan R. Present Dangers: Crisis and Opportunity in America's Foreign and Defense Policy / R. Kagan, W. Kristol, 2014. – 392 p.